

Hrico proti Slovensku, rozsudek ze dne 20. 7. 2004

Stěžovatel: Hrico

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 49418/99

Datum: 20.07.2004

Článek Úmluvy: čl. 10

čl. 27

čl. 34

čl. 41

čl. 44

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, ochrana pověsti jiných, ochrana práv a svobod jiných, spravedlivé zadostiučinění, svoboda projevu/sdělovací prostředky, zachování autority a nestrannosti soudní moci

Významnost: 2

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

ČTVRTÁ SEKCE

20. července 2004

VĚC HRICO

(Rozsudek ve věci Hrico v. Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva - Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci Sir Nicolas Bratza, předseda, M. Pellonpää, V. Strážnická, J. Casadevall, R. Maraste, L. Garlicki, E. Fura-Sandstromová a dále M. O'Boyle, tajemník sekce, na neveřejném zasedání dne 29. června 2004 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ vznikl na základě stížnosti (č. 49418/99) proti Slovenské republice, předložené Soudu podle článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) slovenským občanem Andrejem Hricem (dále jen „stěžovatel“) dne 7. května 1999.
2. Stěžovatel byl zastoupen panem A. Fuchsem, advokátem provozujícím praxi v Košicích. Slovenská vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem P. Vršanským, kterého v této funkci nahradil od 1. dubna 2003 P. Kresák.

3. Stěžovatel tvrdil, že bylo porušeno jeho právo na svobodu projevu.
4. Stížnost byla postoupena bývalé Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl vytvořen senát k posouzení případu (článek 27 § 1 Úmluvy), jak předvídá ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.
5. Dne 1. listopadu 2001 Soud změnil složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově složené Čtvrté sekci (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu).
6. Rozhodnutím ze dne 16. září 2003 prohlásil Soud stížnost za přípustnou.
7. Vláda, nikoliv však stěžovatel, podala připomínky k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu). Stěžovatel odpověděl na připomínky Vlády. Senát po konzultaci se stranami rozhodl, že není nutné ústní jednání (ustanovení 59 § 3 Jednacího řádu Soudu in fine).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Stěžovatel se narodil v roce 1949 a žije v Košicích.
3. V relevantní době byl stěžovatel publicistou a šéfredaktorem deníku Domino efekt. V letech 1994 a 1995 vyšly v deníku tři články týkající se řízení o pomluvě, probíhajícího před slovenskými soudy. Řízení probíhalo mezi panem Slobodníkem, ministrem, který se stal později členem parlamentu, a panem Feldekem, básníkem a publicistou, který uveřejnil prohlášení, v němž se, inter alia, tvrdilo, že pan Slobodník má fašistickou minulost. Relevantní části článků, které nebyly napsány stěžovatelem, zněly následovně.
4. Článek uveřejněný 1. dubna 1994

„Quo vadis, slovenská justice? (Ostudný rozsudek vynesený Nejvyšším soudem)

Když Městský soud v Bratislavě ukončil první kolo právního sporu mezi panem Slobodníkem a panem Feldekem zamítnutím žaloby bývalého ministra na ochranu jeho osobnostních práv, bylo možné slyšet hlasy tvrdící, že výsledek odvolacího řízení před Nejvyšším soudem bude odlišný. Tvrdily, že soudci Nejvyššího soudu jsou »jiní«. Tyto názory se ukázaly jako pravdivé a Slovensko vypadá na mezinárodním fóru nadále směšné. Senát Nejvyššího soudu, jemuž předsedal soudce Š., nezklamal.

Tragikomická fraška

Slovenský básník a spisovatel Lubomír Feldek, který mezitím zvolil české občanství, v roce 1992 prohlásil, že pan Dušan Slobodník, který se právě stal ministrem kultury Slovenské republiky, by neměl zastávat místo ministra v demokratickém státě, protože má fašistickou minulost ... Prohlášení spočívalo na skutečnostech, které byly obecně známé: během druhé světové války byl Slobodník členem Hlinkovy mládeže a účastnil se teroristického kursu v Sekule, organizovaného pod záštitou této organizace. Několik účastníků tohoto kursu (je třeba uvést, že Dušan Slobodník mezi nimi nebyl) se později zúčastnilo zabíjení obyvatel vesnice ...

Feldek, který nikdy netvrdil, že Slobodník je vrah nebo zločinec, ... vyjádřil názor občana svobodné společnosti, který se domnívá, že by osoba, která patřila k Hlinkově mládeži a byla blízká s lidmi, kteří později zabíjeli civilisty, neměla být ministrem v demokratickém státě. Nic více a nic méně ...

Místo aby ze svého místa odstoupil, Slobodník podal žalobu na ochranu svých osobnostních práv a dal tak podnět ke vzniku případu, který je v určitém smyslu tragikomický ... a v jehož průběhu pan Slobodník neprokázal, že nebyl členem Hlinkovy mládeže a že se nezúčastnil kursu v Sekule. Pan Slobodník tak nevyvrátil skutečnosti, na jejichž základě Feldek prohlásil, že má fašistickou minulost. Pouze připomínáme, že dekretem prezidenta Beneše z roku 1945 bylo stanoveno, že Hlinkovu mládež je třeba pokládat za fašistickou organizaci.

Zvláštní důvody

Městský soud v Bratislavě vzal všechny výše uvedené skutečnosti v úvahu a ... žalobu Slobodníka zamítl. Soudce Městského soudu ... tak založil přímo nejlepší judikaturu pro nově zrozenou demokracii a varoval všechny politiky, že jejich minulost může, ba dokonce musí být předmětem zvýšeného zájmu veřejnosti.

Při jednání, které se konalo 22. března 1994, soudce Nejvyššího soudu Š. zaujal opačný postoj tím, že nařídil Feldekovi, aby Slobodníkovi zaplatil 200 000 slovenských korun (SKK) a aby se mu omluvil v tisku ... Tím varoval všechny občany Slovenské republiky, že pokud by došli k závěru, že morální profil některého politika je neslučitelný s výkonem veřejné funkce, jež mu byla svěřena, měli by raději mlčet.

Soudce Š. rovněž ukázal sílu svého ducha při uvádění důvodů pro svůj rozsudek:

1. Hlinková mládež ... byla v zásadě velmi dobrou organizací, která byla zneužívána politiky.
2. Feldek způsobil škodu nejen Slobodníkovi, ale celému Slovensku, jeho premiérovi, Hnutí za demokratické Slovensko, vládě a parlamentu.

3....

4. Poválečné retribuční dekrety vydané v Československu byly výsledkem konspirace mezi prezidentem Benešem a komunisty.

Soudce Š. reviduje historii

Je třeba připomenout, že československé právní předpisy o retribuci, jejichž část tvoří dekrety prezidenta Beneše, byly přijaty v souladu se zásadami Komise Spojených národů pro vyšetřování válečných zločinů, vytvořené v Londýně 20. října 1943. Vycházejí rovněž z ... dohody o vytvoření Mezinárodního vojenského tribunálu ze dne 8. srpna 1945 a ze zprávy o berlínské konferenci konané v Postupimi. ... Takovéto retribuční předpisy byly přijaty prakticky ve všech evropských státech, které byly okupované nacistickým Německem během války a které musely zaujmout stanovisko vůči kolaborantům a zrádcům.

Slova, která soudce Š. použil, aby odůvodnil svůj rozsudek, přímo zpochybňují postoj, který po druhé světové válce zaujaly demokratické státy v Evropě vůči fašismu a těm, kdo mu sloužili.

Je však třeba říci, že soudce Š. neměl možnost volby. Když chtěl dospět k rozhodnutí, k němuž dospěl, nebylo možné žádné jiné odůvodnění - to prostě neexistuje ... Pokud si přeji říci A, to jest že minulost osoby, která byla členem Hlinkovy mládeže a zúčastnila se kursu v Sekule, není fašistická, musím říci i B, to jest že neuznávám zákon, který definuje Hlinkovu mládež jako fašistickou organizaci. Případně ještě dodám, že Hlinková mládež byla dobrou organizací a věc je vyřízena.

Takže quovadis slovenská justice? Slobodník prý vzhlíží k mezinárodnímu soudu ve Štrasburku. Avšak slovenský občan, uvažující o »objektivních« rozhodnutích »nezávislého« a »neustranného« Nejvyššího soudu, nemá mnoho důvodů k tomu, aby byl spokojen. Dokonce i když uspěje u první instance, vyhlídky na dosažení spravedlnosti po možném odvolání k Nejvyššímu soudu jsou slabé, jak se ukázalo v případě Feldek v. Slobodník.”

2. Interview uveřejněné 12. srpna 1994

Dne 12. srpna 1994 uveřejnil deník Domino efekt interview s bývalým předsedou Ústavního soudu, který byl právním zástupcem pana Feldeka v řízení o pomluvě, zahájeném panem Slobodníkem. Mělo

název „Na Slovensku vládne absolutní právní chaos“ a relevantní pasáže zněly následovně:

„- Tisk uvedl, že soudce S., který rozhodl v případě Slobodník versus Feldek tak, jak rozhodl, vy jste v něm byl právním zástupcem básníka, je kandidátem Křesťansko sociální unie v parlamentních volbách. Co si o tom myslíte ?

... Je ... neobvyklé, že soudce, jehož úkolem je zaručovat objektivitu a nestrannost v demokratické společnosti, veřejně manifestuje své politické názory. Zařazení jména na kandidátce politické strany nepochybně představuje takovouto manifestaci politických názorů.

- Hovořme o zvláštním zápisu soudce Š. do volebního seznamu zvláštní strany, jmenovitě Křesťansko sociální unie ...

Je třeba vidět, že tato strana zaujímá jasné stanovisko, pokud jde o období mezi léty 1939 a 1945. Mírně řečeno - tato strana toto období neodsuzuje. A to je jádro problému - soudce Š., který rozhodoval v případě Slobodník versus Feldek, to jest ve sporu, v němž jedním ze sporných bodů bylo chování jednoho z účastníků během období Slovenského státu, je kandidátem strany, která neodsuzuje Slovenský stát nebo režim, který mu vládl, naopak ...

Paragraf 54 zákona o justici a soudcích jasně stanoví, že jednou ze základních povinností soudců je, že »soudce se zdrží jakéhokoliv jednání, které by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů«

- Myslíte si, že soudce Š. se vnitřně rozhodl ve »věci Feldek« dávno před vynesením rozsudku a že celý rozruch v soudní síni nebyl k ničemu?

Nic jiného si nemyslím. Výkon tohoto soudce nelze vysvětlit jinak. Zejména mohu říci, že po vynesení rozsudku jsem se dověděl, že soudci Nejvyššího soudu očekávali, že takovéto rozhodnutí bude přijato. Názory soudce Š., pokud jde o případ nebo pokud jde o existenci Slovenského státu během druhé světové války, byly známy ...

Odvolání proti rozsudku Městského soudu v Bratislavě, který byl ve prospěch pana Feldeka, bylo postoupeno Nejvyššímu soudu 22. února 1994 ... O případu bylo rozhodnuto 23. března ... to jest s raketovou rychlostí a člověk stěží najde jiný případ posuzovaný Nejvyšším soudem, který byl projednán tak promptně.”

3. Článek uveřejněný 16. června 1995

„Na shledanou ve Štrasburku (Ani smrt nerozdělí pár Slobodník - Feldek)

Soudní řízení v případě Slobodník v. Feldek, které trvalo tři roky, nebylo ukončeno rozhodnutím vneseným kasačním senátem Nejvyššího soudu. Ten dokonce ani nenalezl odvahu zcela zrušit tuto právní frašku vytvořenou soudcem Š. 23. března 1994, Výše uvedený soudce zrušil rozhodnutí vydané Městským soudem v Bratislavě a zcela vyhověl požadavku předloženému Slobodníkem.

Z jednoho žertu tak byly vytvořeny dva ... V tom rozsahu, v jakém bylo požadavku pana Slobodníka vyhověno kasačním senátem Nejvyššího soudu, Feldek předloží případ ... Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku.

Tím byla slovenská justice vystavena posměchu. Aby bylo jasno - Slovenská republika nemá na úspěch ve Štrasburku šanci. Existující judikatura Evropského soudu pro lidská práva obsahuje dostatečný počet příkladů, kdy soud užil věty ochraňující svobodu projevu jako takovou, které by měl každý politik v demokratickém státě znát: »Meze přípustné kritiky jsou širší, pokud jde o politiky, a

užší v případě soukromé osoby.« To je jak jednoduché, tak i jasné a kasační senát Nejvyššího soudu to (jako pan Slobodník) nepochopil...

Relevantní je odlišná skutečnost: Feldek se musí omluvit pro civilní »úšudek o hodnotě«, což není pro svobodný svět akceptovatelné. »Úsudky o hodnotě« pronesené veřejně, v souladu s ustálenou evropskou praxí, jakož i v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech, nepodléhají důkazu ...

Pokud bychom připustili (jak jsme skutečně učinili), že novinář, který uveřejní úsudek o hodnotě o veřejné osobě, je povinen dokázat pravdu takového prohlášení, došlo by k situaci, která nemá nic společného s demokracií a s principy demokratické společnosti. Občané se prostě budou bát činit »úsudky o hodnotě«, protože jim bude hrozit trest. V důsledku toho vyschne životní míza demokracie - jmenovitě otevřená debata o otázkách veřejného zájmu.

Nejvyšší soud nepochopil tyto principy, které ... jsou jednoduché a snadné k pochopení a které jsou respektovány demokratickým světem jako něco, co je »dáno«. Anebo, jak tomu také může být, nechtěl pochopit.

P.S. Dovolím si učinit »úšudek o hodnotě« navzdory situaci, jakou zaujímají »úsudky o hodnotě« v této zemi díky této judikatuře. Podle mého názoru Nejvyšší soud Slovenské republiky nechtěl respektovat evropské principy ochrany svobody projevu. Bylo by stačilo, kdyby si soudci přečetli Ústavu Slovenské republiky. Zejména článek 11, kde je to napsáno černé na bílém.

10. Dne 20. září 1995 podal soudce Š. žalobu podle článku 11a násl. občanského zákoníku na ochranu osobnostních práv proti stěžovateli. Žalobce tvrdil, že výše uvedené články hrubě poškodily jeho občanskou a profesní čest a jeho autoritu jako soudce Nejvyššího soudu. Žalobce dále požadoval, aby bylo stěžovateli uloženo uveřejnit omluvu a zaplatit mu 150 000 SKK jako náhradu morální škody.
11. Ve své odpovědi stěžovatel prohlásil, že autor obou článků informoval veřejnost o soudním řízení v případě, který upoutal veřejnou pozornost. Napadená tvrzení byla „úsudky o hodnotě“ a články obsahovaly přípustnou kritiku veřejného činitele.
12. Dne 3. července 1996 Obvodní soud Košice 1 vynesl rozsudek, jímž uložil stěžovateli, aby uveřejnil v deníku Domino efekt následující prohlášení:

„a) ... článek »Ostudný rozsudek vyneseny Nejvyšším soudem: Quo vadis slovenská justice«, který vylíčil soudce Š., předsedu senátu Nejvyššího soudu, v negativním světle a který zesměšňoval řízení, které vedl,

12. b) ... interview s bývalým předsedou Ústavního soudu uveřejněné 12. srpna 1994, v němž se tvrdí, že soudce Š. se rozhodl o výsledku řízení dlouho před vynesením rozsudku,
13. c) věta ... »Ten dokonce ani nenalezl odvahu zcela zrušit tuto právní frašku vytvořenou soudcem S. 23. března 1994«, která byla uveřejněna v článku »Ani smrt nerozdělí pár Slobodník - Feldek: Na shledanou ve Štrasburku« publikovaném 16. června 1995, hrubě a bez jakéhokoliv oprávnění porušují občanskou a profesní čest soudce Š., za což se vydavatel novin Domino efekt veřejně omluví soudci Š. ...“
14. Stěžovateli bylo dále uloženo, aby žalobci zaplatil 50 000 SKK jako náhradu morální škody a aby zaplatil soudní poplatky a náklady žalobce.
15. Obvodní soud shledal, že meze objektivní a přípustné kritiky byly překročeny tím, že výše uvedené články obsahovaly takové výrazy jako „tragikomická fraška“, „ostudný rozsudek“, „podivné zdůvodnění“ a „legální fraška“. První a třetí článek mohly u čtenářů vzbudit dojem, že žalobce byl zaujatý. Obvodní soud dále připomněl, že rozsudek kritizovaný v člancích byl vyneseno odvolacím senátem složeným ze tří soudců. Článek však zmiňoval pouze žalobce, jako by byl jediným autorem rozsudku. Obvodní soud připomněl, že senát odvolacího soudu vždy

rozhoduje po jednání za účasti písařky. Vyžaduje se většina hlasů a předsedající soudce hlasuje poslední. Obvodní soud rovněž připomněl, že soudci jsou nezávislí, když rozhodují o věcech, které jim jsou předloženy, a že kasační senát Nejvyššího soudu neshledal žádné procesní nedostatky v řízení směřujícím k rozsudku kritizovanému ve výše uvedených člancích.

16. Při rozhodování o morální újmě způsobené žalobci obvodní soud poznamenal, že výše uvedené články kritizovaly, opakovaně a bez opodstatnění, soudce Nejvyššího soudu, čímž byly dotčeny jeho důstojnost a společenské postavení.
17. Stěžovatel a žalobce se odvolali. Stěžovatel tvrdil, že obvodní soud neaplikoval zákon správně a že rozhodl svévolně. Stěžovatel namítl, že daná prohlášení byly úsudky o hodnotě, které se opíraly o skutečnosti výslovně uvedené v člancích. Proto požadoval, aby rozsudek soudu první instance v tom rozsahu, v němž žalobě vyhověl, byl zrušen. Žalobce nepředložil žádné důvody a následně tvrdil, že se neodvolával.
18. Dne 24. června 1997 zrušil Krajský soud v Košicích rozsudek soudu první instance tak, že žalobu soudce Š. zamítl. V rozsudku krajského soudu se uvádělo, že stěžovatel přestal být vydavatelem týdeníku Domino efekt v únoru 1997. Jelikož nebyl autorem daných článků, nemohl být žalovanou stranou v tomto případě. Nový vydavatel nemůže být žalován, protože není generálním sukcesorem práv a závazků týkajících se týdeníku. Proto nelze žalobcovu požadavku, aby v týdeníku byla uveřejněna omluva, vyhovět.
19. Krajský soud se rovněž zabýval meritem případu a konstatoval, že věta „ten dokonce ani nenalezl odvalu zcela zrušit tuto právní frašku vytvořenou soudcem Š. 23. března 1994“, uveřejněná 16. června 1995, znamenala útok proti autoritě soudů jako takových a že není přiměřená sledovanému účelu, to jest kritice odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu, předneseného ústně soudcem Š. V tomto ohledu však nelze poskytnout žádné zadostiučnění, jelikož stěžovatel ztratil právo být stranou v tomto případě.
20. Dne 9. září 1997 podal žalobce dovolání, v němž napadl závěry, k nimž dospěl krajský soud.
21. Dne 29. května 1998 zrušil kasační senát Nejvyššího soudu rozsudek krajského soudu ze dne 24. června 1997. Nejvyšší soud konstatoval, že odvolací soud rozhodl mylně a nařídil mu, aby provedl další důkazy. Pokud jde o samotné meritum případu, kasační soud konstatoval, že s ohledem na jejich expresivní charakter byla prohlášení stěžovatele nepřiměřená sledovanému účelu, jmenovitě kritice soudního rozhodnutí nebo veřejné aktivity soudce Š. Podle názoru Nejvyššího soudu z těchto prohlášení jasně vyplývalo, že stěžovatel měl v úmyslu soudce Š. urazit, ponížít a diskreditovat. Meze akceptovatelné kritiky tak byly tudíž překročeny.
22. Dne 11. března 1999 potvrdil Krajský soud v Košicích tu část rozsudku Obvodního soudu Košice 1 ze dne 3. července 1996, kterou bylo stěžovateli uloženo zaplatit 50 000 SKK spolu se zákonnými úroky z prodlení odpůrci jako náhradu morální újmy. Krajský soud dále zamítl zbývající část žaloby žalobce.
23. V rozsudku se uvádělo, že žalobce své odvolání neodůvodnil. Proto mohl krajský soud přezkoumat rozsudek soudu první instance pouze v tom rozsahu, v jakém byl stěžovatelem napaden. Krajský soud zamítl požadavek, aby v periodiku Domino efekt byla uveřejněna omluva, protože (i) vydavatelská práva byla převedena na odlišnou osobu a název týdeníku se změnil a (ii) žalobce nezměnil svou žalobu, takže rozsudek nemohl být v tomto ohledu vykonán. Krajský soud poznamenal, že žalobce nspecifikoval, které části článku uveřejněného dne 1. dubna 1994 byly zásahem do jeho osobnostních práv. Proto byla relevantní část žaloby rovněž zamítnuta.
24. Pokud jde o meritum zbývající části případu, krajský soud připomněl s odvoláním na článek 10 Úmluvy a na relevantní ustanovení Ústavy, že soudci se těší zvláštní ochraně, pokud jde o kritiku způsobu, jímž svou funkci vykonávají. To je diktováno požadavkem nestrannosti soudců. Ta by mohla být ohrožena, pokud by společnost tolerovala neoprávněnou kritiku soudce pro rozhodnutí, které vynesl.
25. V rozsudku se dále uvádělo, že situace je odlišná v případech, kdy soudce uveřejní svůj záměr angažovat se v politice a kde rozhodnutí o případu, kterým se takový soudce následně zabývá,

souvisí s politickými názory, jež prezentuje. Tím, že se soudce tohoto případu za takovýchto okolností nevzdá, se uvedený soudce svévolně vystavuje hrozbě veřejné kritiky, nehledě na to, že příslušné rozhodnutí je zákonné. Krajský soud proto konstatoval, že jestliže se soudce rozhodl politicky angažovat, stal se osobou veřejného zájmu a jako takový již nepožívá zvláštní ochrany, pokud jde o meze přijatelné kritiky.

26. Krajský soud připomněl, že je vázán názory vyjádřenými v rozsudku vynesném kasačním senátem Nejvyššího soudu ze dne 29. května 1998. Proto dospěl k závěru, že napadená prohlášení v člancích uveřejněných ve dnech 12. srpna 1994 a 16. června 1995 zasahují do osobnostních práv žalobce, čímž byla značně dotčena jeho důstojnost a úcta k jeho osobě ve společnosti. Expresivní charakter použitých výrazů byl ve vztahu ke sledovanému účelu nepřiměřený, jmenovitě kritika soudního rozhodnutí nebo žalobcovy angažovanosti v politickém životě. Tyto výrazy jasně svědčily o tom, že účelem těchto tvrzení bylo urazit, ponížit a diskreditovat kritizovanou osobu. Proto byl žalobce oprávněn k obdržení náhrady morální újmy, kterou takto utrpěl.
27. Dne 19. dubna 1999 podal soudce Š. dovolání. Nejvyšší soud je zamítl 28. září 2000.
28. Relevantní vnitrostátní právo
29. Právo na ochranu důstojnosti, cti, dobré pověsti a dobrého jména je garantováno ustanovením § 11 a násl. občanského zákoníku.
30. Podle ustanovení § 11 má každá fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.
31. Podle ustanovení § 13 odst. 1 má fyzická osoba právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.
32. Ustanovení § 13 odst. 2 stanoví, že pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu morální újmy v penězích.

PRAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 10 Úmluvy
2. Stěžovatel si stěžoval, že bylo porušeno jeho právo na svobodu projevu. Odvolal se na článek 10 Úmluvy, který stanoví toto:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společností.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“
3. Argumenty stran
4. Vláda
5. Vláda tvrdila, že napadené zasahování bylo v souladu s ustanoveními § 11 a násl. občanského zákoníku a že sledovalo legitimní cíl zachování autority a nestrannosti soudní moci, jakož i ochranu dobré pověsti a práv dotčeného soudce.
6. Zasahování odpovídalo naléhavé sociální potřebě, jmenovitě ochraně soudní moci před nepodloženými prohlášeními způsobilými podryvat její autoritu. S odvoláním na důvody

uvedené v rozhodnutích vnitrostátních soudů Vláda tvrdila, že hlavním účelem daných prohlášení bylo napadat a urážet zástupce soudní moci. Takováto prohlášení nepřispívají k obecné debatě o otázkách veřejného zájmu.

7. Zejména v prvním a ve třetím článku, uveřejněných 1. dubna 1994 a 16. června 1995, nebyla žádná zmínka o tom, že autor kritizuje soudce Š. také pro jeho registraci na kandidátce politické strany. Takováto registrace neznámá, že se soudce stal veřejně známým politikem, vůči němuž jsou meze akceptovatelné kritiky širší.
8. Dané články obsahovaly také tvrzení o skutečnostech, které postrádaly faktický podklad, a z nich vyvozené hodnotící úsudky, které byly přehnané. Jelikož v době jejich uveřejnění neexistovalo konečné rozhodnutí o případu, jehož se články týkaly, mohla tato prohlášení zasahovat do hladkého a nestranného výkonu spravedlnosti.
9. Články nebyly vyvážené, protože autor neumožnil kritizovanému soudci zaujmout stanovisko k tvrzením týkajícím se jeho osoby. S ohledem na dopad článků na profesní pověst soudce Š., jakož i na soudní moc jako celek, překročil stěžovatel meze akceptovatelné kritiky tím, že umožnil, aby byly publikovány.
10. Částka, kterou bylo uloženo stěžovateli zaplatit jako náhradu, nebyla přehnaná a byla nižší než částka původně požadovaná dotčeným soudcem. Vláda dospěla k závěru, že napadené zasahování nebylo nepřiměřené sledovanému legitimnímu účelu a s ohledem na to nedošlo k porušení článku 10.
11. Stěžovatel
12. Stěžovatel tvrdil, že zasahování do jeho práva na svobodu projevu nelze pokládat za „nezbytné v demokratické společnosti“ ve smyslu článku 10 § 2 Úmluvy. Zejména daná prohlášení byla hodnotícími úsudky, které se opíraly o fakta. V relevantní době byl dotčený soudce uveden na kandidátce politické strany. Jako takový byl také osobou veřejného zájmu a musel akceptovat širší rozsah kritiky ohledně svého jednání.
13. Účelem daných článků bylo kritizovat skutečnost, že soudce Š. rozhodoval o záležitosti spojené s minulostí Slovenska, na kterou má politická strana, která jej zařadila na svou kandidátku pro parlamentní volby, specifické názory. Stěžovatel tvrdil, že v relevantní době byla osoba dotčeného soudce veřejnosti velmi dobře známa. Stěžovatel popřel, že účelem článků bylo soudce urážet či ponižovat.
14. Hodnocení Soudu
15. Soud připomíná následující základní principy v této oblasti:

(a) Zasahování do svobody projevu osoby má za následek porušování článku 10 Úmluvy, pokud nespadá pod jednu z výjimek uvedených v odstavci 2 tohoto článku. Soud musí proto prozkoumat, zda bylo takovéto zasahování „stanoveno zákonem“, zda sledovalo cíl nebo cíle, které jsou legitimní podle článku 10 § 2, a zda bylo „nezbytné v demokratické společnosti“ pro výše uvedený cíl nebo cíle (viz *Sunday Times v. Spojené království* /č. 1/, rozsudek ze dne 26. dubna 1979, Serie A č. 30, § 45).

(b) Adjektivum „nezbytné“ ve smyslu článku 10 § 2 zahrnuje existenci „naléhavé sociální potřeby“. Smluvní státy mají určitý rozsah volné úvahy při hodnocení, zda taková potřeba existuje, avšak to probíhá souběžně s evropským dozorem a zahrnuje jak legislativu, tak i rozhodnutí, jež ji aplikují, a to dokonce ta, která vynášejí nezávislý soud. Soud je tudíž oprávněn vynést konečné rozhodnutí o tom, zdaje „omezení“ směřitelné se svobodou projevu garantovanou článkem 10 (viz *Janowski v. Polsko**) /GC/, č. 25716/94, § 30, ECHR 1999-1).

(c) Při výkonu své dohlížecí jurisdikce musí Soud pohlížet na zasahování ve světle případu jako celku, včetně obsahu poznámek namítaných proti stěžovateli a kontextu, v němž byly učiněny. Zejména musí Soud rozhodnout, zda bylo dané zasahování „přiměřené sledovanému legitimnímu cíli“ a zda důvody uváděné vnitrostátními orgány na jeho ospravedlnění jsou „relevantní a postačující“ (viz rozsudek ve věci *Barford v. Dánsko* ze dne 22. února 1989, Serie A č. 149, § 28). Přitom se Soud

musí ujistit, že vnitrostátní orgány aplikovaly standardy, které byly v souladu s principy zakotvenými v článku 10, a že se navíc opíraly o akceptovatelné vyhodnocení relevantních skutečností (viz rozsudek ve věci *Jersild v. Dánsko* ze dne 23. září 1994, Serie A č. 298, str. 23, § 31).

(d) Podle definice nepodléhá pravdivost názoru dokazování. Může však být excesivní, zejména při absenci jakéhokoli faktického základu (viz rozsudek ve věci *De Haes a Gijssels v. Belgie* ze dne 24. února 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-1, § 47).

(e) Tisk hraje v demokratické společnosti podstatnou roli. I když nesmí překročit určité hranice, s přihlédnutím zejména k ochraně dobré pověsti a práv jiných a k potřebě zabránit odhalení důvěrných informací, je nicméně jeho povinností sdělovat – způsobem konsistentním s jeho povinností a odpovědností – informace a myšlenky o všech věcech obecného zájmu, včetně těch, které se týkají justice. Jeho úkolem není pouze sdělovat takové informace a myšlenky: veřejnost má rovněž právo je obdržet. Článek 10 chrání nejen obsah vyjádřených myšlenek a informací, ale též formu, v níž jsou předávány. Svoboda žurnalistiky rovněž zahrnuje možný odklon k určité míře přehánění či dokonce provokace (viz *Perná v. Itálie*, /GC/, č. 48898/99, § 39, 6. května 2003 s dalšími odkazy).

(f) Zásaditosti veřejného zájmu, o nichž má tisk právo sdělovat informace a myšlenky způsobem konsistentním s jeho povinností a odpovědností, zahrnují otázky týkající se fungování justice. Avšak práce soudů, které jsou garanty spravedlnosti a které hrají základní roli ve státě ovládaném principem panství práva, se musí těšit veřejné důvěře. Musí být proto chráněna před nepodloženými útoky, zejména ve světle skutečnosti, že soudci podléhají povinnosti diskretnosti, která jim zabraňuje reagovat (viz rozsudek ve věci *Prager a Oberschlick v. Rakousko**) ze dne 26. dubna 1995, Serie A č. 313, § 34).

(g) Podle článku 10 § 2 Úmluvy existuje malý prostor pro omezení politické řeči či debaty o otázkách veřejného zájmu (viz *Surek v. Turecko* (č. 1) /GC/, č. 26682/95, § 61, ECHR 1999-IV). Kromě toho, meze akceptovatelné kritiky jsou širší, pokud jde o veřejného činitele, jakým je politik, než pokud jde o soukromého jednotlivce. Na rozdíl od něho se politik nevyhnutelně a vědomě vystavuje otevřené a přísné kontrole svých slov a činů novináři a širokou veřejností, takže musí projevit větší míru tolerance (viz *Lingens v. Rakousko*, rozsudek ze dne 8. července 1986, Serie A 103, str. 26, § 42 nebo *Incal v. Turecko*, rozsudek ze dne 9. června 1998, Reports 1998-IV, str. 1567, § 54).

2. Aplikace výše uvedených principů na daný případ

3. Soud konstatuje, aniž by o tom byl spor mezi stranami, že napadené zasahování bylo stanoveno zákonem, jmenovitě ustanovením § 11 a násl. občanského zákoníku, a že sledovalo legitimní cíl podporu autority soudní moci a ochranu dobré pověsti a práv dotčeného soudce. Takže jediným sporným bodem je, zda bylo zasahování nezbytné v demokratické společnosti.

4. Konečné soudní rozhodnutí napadené stěžovatelem se opíralo o články uveřejněné 12. srpna 1994 a 16. června 1995, nikoliv však o první článek, který byl uveřejněn 1. dubna 1994.

5. V interview uveřejněném 12. srpna 1994 vyjádřil právník názor, že soudce Š. se rozhodl o daném případě dlouho před vynesením rozsudku. Bylo poukazováno na skutečnost, že soudce byl zahrnut do kandidátky politické strany, která podle názoru právníka měla specifické názory na období, jehož se předmět případu týkal. V článku uveřejněném 16. června 1995 se uvádělo, že rozsudek soudu druhé instance „vytvořený soudcem Š.“ dne 23. března 1994 je „právní fraškou“, a kritizovala se skutečnost, že kasační soud jej zcela nezrušil. V hlavní části článku se analyzovaly vyhlídky případu při jeho předložení Evropskému soudu pro lidská práva, jemuž jej podle očekávání měl neúspěšný odpůrce předložit.

6. Ve svých rozsudcích z 29. května 1998 a z 11. března 1999 kasační senát Nejvyššího soudu a Krajský soud v Košicích konstatovaly, že napadená prohlášení zasahovala do osobnostních práv žalobce, přičemž jeho důstojnost a vážnost ve společnosti byly značně sníženy. Charakter použitých termínů byl nepřiměřený. Tyto termíny jasně ukazovaly na to, že účelem prohlášení

bylo urazit, ponížít a diskreditovat kritizovanou osobu. V konečném rozhodnutí o případu proto dospěl krajský soud k závěru, že žalobce má nárok na náhradu morální újmy, kterou takto utrpěl.

7. V pozadí interview i napadeného článku byla nesporná skutečnost, že soudce Š. byl kandidátem pro volby na kandidátce Křesťansko sociální unie, strany, která zaujímala jasný a široce známý postoj k postavení slovenských orgánů v období mezi roky 1939 a 1945. Názor, který byl vyjádřen výslovně nebo implicitně v obou interview a v článku, spočíval v tom, že soudce, který dal veřejně najevo svůj úmysl být angažován v politice a podporovat zmíněnou stranu, by měl odstoupit od řízení pro pomluvu, které se přímo týkalo tvrzené činnosti a fašistické minulosti žalobce, bývalého ministra vlády, během druhé světové války. To bylo výslovně uznáno v rozsudku ze dne 11. března 1999 Krajského soudu v Košicích, v němž bylo uvedeno, že pokud soudce neodstoupil od případu, v němž meritorní rozhodnutí souviselo s politickými názory dotčeného soudce, pak se dobrovolně vystavil hrozbě veřejné kritiky. Toto vyjádření názoru je třeba chápat podle názoru Soudu jako hodnotící úsudek ve věci veřejného zájmu, o němž nelze říci, že se odchýlil od faktického základu.
8. Není sporu o tom, že výrazy použité v napadeném článku - zejména označení rozsudku, jehož byl soudce Š. stranou, jako „právní frašky“ - byly silné. V článku se dále uvádělo, že soudce Š. byl odpovědný za rozsudek, zatím co ten byl přijat senátem složeným ze tří soudců. Avšak meze akceptovatelné kritiky, jak přiznal krajský soud, jsou širší, jedná-li se o soudce, který vstoupil do politického života. Navíc Soud připomíná svou konstantní judikaturu nejen v tom smyslu, že se ochrana podle článku 10 vztahuje i na názory, které mohou šokovat nebo urážet, ale že novinářská svoboda pokrývá i možné odklony k určité míře přehánění. V tomto kontextu je třeba poznamenat, že soudce Š. předsedal senátu odvolacího soudu a že byl odpovědný za vynesení jeho rozsudku. Kromě toho Soud shledává, že toto byl jediný výslovný odkaz na soudce Š. v dotčeném článku, který neobsahoval žádné jiné výrazy podobné povahy.
9. Po posouzení relevantního textu jako celku Soud konstatuje, že nelze říci, že účelem daných prohlášení bylo urazit, ponížít a diskreditovat kritizovanou osobu.
10. Soud rovněž poznamenává, že soudní řízení, jehož se kritizovaný soudce účastnil a které bylo komentováno v posuzovaných článcích, se týkalo záležitosti obecného zájmu, o níž existovala politická debata (viz *Feldek v. Slovensko*,*) č. 29032/95, § 81, ECHR 2001-VIII).
11. Za těchto okolností nebyly standardy aplikované slovenskými soudy slučitelné s principy zakotvenými v článku 10 a důvody, které soudy uvedly k ospravedlnění zasahování, nelze pokládat za „dostačující“. Relativně malá částka, která byla stěžovateli uložena k zaplacení, nemůže toto stanovisko ovlivnit.
12. Proto byl článek 10 Úmluvy porušen.
13. Aplikace článku 41 Úmluvy
14. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění. “

52. Stěžovatel požadoval náhradu škody, jakož i nákladů a výdajů, které vynaložil.
53. Škoda
54. Stěžovatel požadoval 50 000 slovenských korun (SKK) jako náhradu finanční škody. Tato suma koresponduje s částkou, kterou byl povinen uhradit žalobci v řízení o pomluvě, které tvoří předmět jeho stížnosti. Stěžovatel dále požadoval 1 000 000 SKK jako náhradu morální újmy. Tvrdil, že výsledek řízení poškodil jeho dobré jméno, rodinný život a profesní pověst.
55. Vláda tvrdila, že stěžovatel neutrpěl žádnou škodu, protože článek 10 nebyl porušen. Na každý pád částka požadovaná jako náhrada finanční škody je přehnaná a není podložena důkazy.
56. Soud poznamenává, že stěžovatel utrpěl peněžní škodu v tom, že mu bylo uloženo zaplatit

žalobci 50 000 SKK. Proto stěžovateli přiznává 1250 euro (EUR), to jest ekvivalent této částky.

57. Pokud jde o stěžovatelův požadavek na náhradu morální újmy, Soud se domnívá, že stěžovatel utrpěl újmu v důsledku nalezeného porušení článku 10. S přihlédnutím k relevantním okolnostem přiznává stěžovateli z tohoto titulu 1000 EUR.
58. Náklady a výdaje
59. Stěžovatel požadoval 31 184 SKK jako náhradu nákladů a výdajů. Tato částka zahrnovala 21 650 SKK, které stěžovatel vynaložil ve vnitrostátním řízení, a 9534 SKK v řízení před Soudem.
60. Vláda namítla, že stěžovatel neprokázal existenci příčinné souvislosti mezi požadovanou částkou a tvrzeným porušením článku 10 Úmluvy.
61. Soud se domnívá, že požadované částky jsou přiměřené a přiznává stěžovateli z tohoto titulu 780 EUR.
62. Úroky z prodlení
63. Soud pokládá za vhodné, aby úroky z prodlení vycházely z marginální úrokové míry pro půjčky Evropské centrální banky, k níž by měly být připočteny tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že byl porušen článek 10 Úmluvy;
2. Potvrzuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se tento rozsudek stane konečným podle článku 44 § 2 Úmluvy, následující částky, které budou převedeny na slovenské koruny kursem aplikovatelným ke dni vyrovnání, plus jakoukoliv daň, která může být splatná:

(i) 1250 EUR (jeden tisíc dvě stě padesát euro) jako náhradu peněžní škody;

(ii) 1000 EUR (jeden tisíc euro) jako náhradu morální újmy;

(iii) 780 EUR (sedm set osmdesát euro) jako náhradu nákladů a výdajů;

(b) že po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání budou z výše uvedených částek splatné prosté úroky o úrokové míře rovnající se marginální úrokové míře pro půjčky Evropské centrální banky během doby prodlení plus tři procentní body;

3. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně dne 20. července 2004 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Michael O'BOYLE

tajemník sekce

Nicolas BRATZA

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit XX/1999, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 25716/94, str. 23.

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit XVIII/1999, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 15974/90, str. 2.

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - Přílohový sešit XXXVI/2003, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 29032/95, str. 2.